

Ako som holila Byrona

Každé dievča si zapamätá prvú mŕtvolu, ktorú holilo. Ide totiž o jediný zážitok trápnejší než prvý bozk a strata panenstva. Ručičky hodín sa posúvajú najpomalšie vtedy, keď stojíte nad mŕtvym telom staršieho muža s ružovou plastovou žiletkou v ruke.

Na chudáka nehybného Byrona som sa v ostrom svetle žiariviek najskôr dobrých desať minút iba pozerala. Tak sa volal podľa štítka zaveseného na palci na nohe. Nevedela som, či mám Byrona vnímať ako „jeho“ (osobu) alebo „to“ (telo), ale mala som pocit, že by som mala poznať aspoň jeho meno, keď mu už idem poskytnúť takú intímnu procedúru.

Byron mal okolo sedemdesiatky a z hlavy aj tváre mu vyrastalo tvrdé biele ochlpenie. Bol nahý, ale spodnú časť tela som mu zakryla plachtou, aby som chránila jeho... vlastne ani neviem. Chcela som zachovať posmrtnú slušnosť alebo také niečo.

Jeho oči upreté do priepasti splasli ako vyfučané balóny. Ak sa oči milenca ponášajú na priezračné horské pleso, tie Byronove pripomínali skôr stojatú vodu v rybníku. Ústa mu skrúcal nemý výkrik.

„Ehm, hej, ehm, Mike?“ zavolala som z prípravovne na svojho nového šéfa, „takže mám použiť penu na holenie alebo...?“

Mike prišiel, vybral z kovovej skrinky penu Barbasol a upozornil ma, aby som ho neporezala. „Neviem, čo by sme robili, keby si mu rozrezala tvár, takže dávaj pozor, dobre?“

Áno, treba byť opatrný. Vždy som predsa opatrná, keď niekoho holím. Hoci sa to nikdy nestalo.

Natiahla som si gumené rukavice a dŕžala som Byrona do chladného stuhnutého líca. Potom som mu rukou prešla po niekoľkodňovom strnisku. Vôbec som nemala pocit, že by som to mala robiť práve ja. Celý život som si myslela, že zamestnanci pohrebného ústavu sú profesionáli, vyškolení odborníci, ktorí sa starajú o našich mŕtvych, aby sme to nemuseli robiť sami. Vedela Byronova rodina, že mu okolo tváre šibrinkuje žiletkou dvadsaťtriročná dievča s nulovými skúsenosťami?

Skúsila som mu zavrieť oči, ale zošúverené viečka sa stále vysúvali dohora ako rolety, akoby ma chcel pri práci sledovať. Zase som mu ich zavrela. Zase sa vysunuli. „No tak, Byron, nepotrebujem, aby si ma pri tom súdil,“ povedala som mu, ale nereagoval.

To isté sa mu dialo s ústami. Síce som ich dokázala zavrieť, ale o pár sekúnd sa zase otvorili. Nech som robila, čo sa dalo, Byron sa odmietal správať ako džentlmen. Vzdala som to, nastriekala mu na tvár penu a začala ju nešikovne

roztierať. Pripadala som si ako hrôzostrašné batola maľujúce prstami v hororovom seriáli *Twilight Zone*.

Veď je to len mŕtvy človek, pripomínala som si. Mäso v rozklade, Caitlin. Zvieracia zdochlina.

Ako motivačná technika to veľmi nefungovalo. Byron totiž nebol len mäsom v rozklade, ale zároveň aj vznešeným, zázračným tvorom ako jednorožec alebo okrídlený lev. S týmto hybridom profánneho a posvätného som sa ocitla na zastávke medzi životom a večnosťou.

Kým som zistila, že to nie je práca pre mňa, bolo už neskoro. Nemohla som Byrona odmietnuť oholiť. Chopila som sa svojej ružovej zbrane, nástroja temného remesla. Prižmúrila som oči, vydala vysoký tón, aký počujú len psy, priložila mu na tvár žiletku a započala svoju kariéru holičky mŕtvych.

Keď som sa v to ráno zobudila, nečakala som, že budem holiť mŕtvoly. Aby ste ma chápali, čakala som mŕtvoly, ale nie to, že ich budem holiť. Bol to môj prvý deň v rodinnom pohrebnom ústave s názvom Westwindske kremáčne a pohrebné služby. (V Amerike sa tomu hovorí *funeral home*, čo je doslova pohrebný domov. Inde to volajú márnica. Je to jedno. Ide skrátka o miesto pre mŕtvych.)

Z postele som vyskočila zavčasu, čo nikdy nerobím, a natiahla som si nohavice, ktoré nikdy nenosím. Obula som si k nim topánky s ocelovými špičkami. Nohavice prikrátke, topánky priveľké. Vyzerala som komicky, ale na moju obranu, nemala som odkiaľ vedieť, aké šaty sú vhodné na spaľovanie ľudí.

Na úsvite som vyšla z bytu na Rondel Place. Odrážal sa v zahodených ihlách injekčných striekačiek a vyparujúcich sa mlákach moču. Bezdomovec v baletnej sukničke práve

ťahal do uličky starú pneumatiku, možno ju chcel použiť ako provizórny záchod.

Keď som prišla do San Francisca, tri mesiace som si nevedela nájsť byt. Nakoniec som si prenajala izbu u lesbickej študentky trestného práva menom Zoe. Bývali sme spolu v jasnorožovom mezonetovom byte vo štvrti zvanej Mission. Vedľa nášho pôvabného domova sa z jednej strany nachádzala obľúbená *taqueria*, mexická reštaurácia, kde sa podáva tacos, a z druhej Esta Noche, obľúbený bar známy latinskoamerickými *drag queens* a ohlušujúcou mexickou hudbou *rachera*.

Keď som Rondelom kráčala k stanici nadzemky BART¹, muž na druhej strane ulice si roztvoril kabát a ukázal mi penis. „Čo ty na to, zlatko?“ opýtal sa ma a víťazoslávne ním zahompáľal.

„Budeš sa musieť ešte posnažiť, kamarát,“ povedala som mu. Posmutnel. V tom čase som na Rondel Place bývala už rok. Fakt *by* sa musel ešte posnažiť.

Zo zastávky na Mission Street ma vlak odviezol cez zátoku do Oaklandu a vyplul ma pár krokov od Westwindu. Pohľad na moje nové pracovisko ma po desaťminútovom teperení zo zastávky dosť sklamal. Nevieť, čo presne som od pohrebného ústavu očakávala, asi že bude vyzeráť ako babkina obývačka s dymostrojmi, ale až na čiernu kovovú bráničku vyzeral úplne normálne. V prízemnej budove krémovej farby mohla pokojne sídliť poisťovacia kancelária.

Pri bráničke visel oznam: Prosím, zvoňte. Pozbierala som odvahu a poslúchla som. Po chvíli sa so zavrzganím otvorili

¹ BART (Bay Area Rapid Transit) je systém elektrických rýchlovlakov v San Franciscu (pozn. prekl.).

dvere a objavil sa v nich Mike, riaditeľ krematória a môj nový šéf. Predtým som sa s ním stretla len raz a mylne som sa domnievala, že je úplne neškodný: plešivejúci beloch, štyridsiatnik priemernej výšky aj váhy, v kaki nohaviciach. Mike napriek lichotivým nohaviciam pôsobil hrozivo, prísne si ma prezeral spoza okuliarov a premýšľal, akú veľkú chybu urobil, keď ma zamestnal.

„Dobré ráno,“ pozdravil ma. Obe slová si popod nos zamrmľal tak nezreteľne, akoby patrili len jemu. Otvoril dvere a odstúpil.

Po chvíli trápneho ticha som pochopila, že ho mám nasledovať, a tak som vošla dnu a niekoľkokrát som za ním zabočila. Chodbami sa tupo, no čoraz hlasnejšie rozliehala ozvena akéhosi hukotu.

Ničnehovoriaci exteriér budovy v skutočnosti ukrýval čosi ako rozľahlý sklad. Hukot prichádzal z miestnosti, ktorá sa ponášala na jaskyňu a dominovali jej dva obrovské stroje – ako bratia Tidli a Fidli, akurát nie z krajiny za zrkadlom, ale z krajiny smrti. Boli z vlnitého plechu, trčali z nich komíny a končili v streche. Kovové dvierka na strojoch sa otvárali vertikálne: rozťahovali sa ako hltavé ústa v rozprávke z čias priemyselnej revolúcie.

Takže toto sú kremačné zariadenia, pomyslela som si. A práve teraz v nich ležia ľudia, *mŕtvi* ľudia. Zatiaľ som síce žiadnych mŕtvych ľudí nevidela, ale vedomie, že sú nablízku, má privádzalo do vytrženia.

„Takže toto sú kremačné zariadenia?“ opýtala som sa Mika.

„Zaberajú celú miestnosť. Asi by ťa prekvapilo, keby to *neboli* ony, čo?“ opýtal sa, vbehol do ďalších dverí a zase ma opustil.

Čo robí také milé dievča ako ja v sklade mŕtvol? Normálny človek by sa predsa dobrovoľne nestal spaľovačom mŕtvol, keď môže byť bankovým úradníkom alebo učiteľkou v materskej škole. A možno by som sa ľahšie stala bankovou úradníčkou alebo učiteľkou v materskej škole, pretože priemysel smrti na dvadsaťtriročnú ženu, ktorá sa zúfalo chcela stať jeho súčasťou, hľadel dosť podozrievavo.

V matnej žiare obrazovky laptopu som hľadala pracovné príležitosti podľa kľúčových slov ako „kremácia“, „krematórium“, „pohrebný ústav“ a „pohreb“. Ak sa vôbec niekto obťažoval na moju žiadosť o zamestnanie odpovedať, vždy prišla otázka: „Máte s kremáciou skúsenosti?“ Zdalo sa, že pohrebné ústavy na skúsenostiach *trvajú*, akoby sa ľudia učili spaľovať mŕtvoly len tak na strednej škole. Poslala som haldu životopisov a zakaždým mi prišla odpoveď: „Mrzí nás to, ale našli sme kvalifikovanejšieho uchádzača.“ O šesť mesiacov ma však predsa len zamestnali vo Westwindských kremáčnych a pohrebných službách.

Vždy som mala so smrťou zložitý vzťah. Odkedy som ako dieťa zistila, že každý človek nakoniec zomrie, v mojej hlave zápasila morbidna zvedavosť s čírou hrôzou. Ako malé dievčatko som v posteli celé hodiny bdela a čakala, či sa na príjazdovej ceste objavia svetlá maminho auta, lebo som bola presvedčená, že leží dolámaná a krvavá kdesi na kraji diaľnice s drobučkými úlomkami roztriešteného skla prilepenými na mihalniciach. Stala som sa „funkčne morbídnu“, pohlcoval ma záujem o smrť, choroby a temnotu, ale zároveň som pôsobila ako vcelku normálna školáčka. Na vysokej som si konečne zložila masku, prihlásila som sa na magisterské štúdium histórie stredoveku a štyri roky som hltala akademické články s názvami ako „Nekrofantázia a mýtus. Inter-

pretácia smrti u príslušníkov kmeňa Pago Pago“ (Dr. Karen Baumgartnerová, Yaleova univerzita, 2004). Priťahovali ma všetky aspekty smrteľnosti: telá, rituály, žiaľ. Akademické články ma trochu ukojili, ale to nestačilo. Chcela som tvrdú realitu: skutočné telá, skutočnú smrť.

Mike pred sebou tlačil vozík s pískajúcimi kolieskami a mojou prvou mŕtvolou.

„Dnes nemám čas učiť ťa ovládať kremačné zariadenia, ale môžeš mi urobiť láskavosť. Ohoľ tohto pána,“ požiadal ma nonšalantne. Rodina zjavne chcela zosnulého pred kremáciou ešte naposledy vidieť.

Pokynul mi, aby som ho nasledovala, a tlačil vozík do sterilne bielej miestnosti vedľa krematória. Vysvetlil mi, že tu sa telá „pripravujú“. Podišiel k veľkej kovovej skrini a vybral z nej jednorazovú ružovú žiletku. Podal mi ju, otočil sa a už po tretíkrát ma opustil. „Veľa šťastia,“ zvolal na mňa ešte ponad plece.

Ako vravím, nečakala som, že budem holiť mŕtvoly, ale tak to vyšlo.

Hoci sa Mike nenachádzal priamo v prípravovni, pozorne ma sledoval. Išlo o skúšku, úvod do drsnej filozofie výcviku: buď sa naučíš plávať, alebo sa utopíš. Bola som novým dievčaťom, ktoré najali, aby spaľovalo (a občas holilo) mŕtvoly, a buď to a) zvládnem, alebo b) nezvládnem. Nikto ma nevedol za ručičku, žiadna krivka učenia ani skúšobná doba.

Mike sa vrátil o pár minút a nazrel mi cez plece. „Pozri sa sem... nie, musíš holiť v smere rastu. Krátkymi ťahmi. Takto.“

Utrela som Byronovi z tváre posledné zvyšky peny na holenie: vyzeral ako novorodenec, ani raz som ho neporezala.

Neskôr v to ráno prišla Byrona pozrieť manželka s dcérou. Pri tejto príležitosti sme ho odviezli do westwindskej

rozlúčkovej miestnosti a zabalili do bielych plachiet. Tvár mu osvetľovala lampa s ružovou žiarovkou, oveľa príjemnejšia než nemilosrdné neónky v prípravovni.

Keď som ho oholila, nastúpil Mike a pomocou pohrebnej mágie zavrel Byronovi oči aj rozďavené ústa. Náš džentlmen teraz v ružovom svetle vyzeral takmer dobre. Stále som čakala, že v rozlúčkovej miestnosti niekto zvolá: „Dobrý Bože, to kto ho takto oholil?!“ ale našťastie sa to nestalo.

Byronova žena mi prezradila, že štyridsať rokov pracoval ako účtovník. Bol to pedant a iste by ocenil, ako hladko som ho oholila. Na konci boja s rakovinou pľúc už nevládal ani vstať z postele a ísť na záchod, nieto ešte šibrinkovať so žiletkou.

Rodina odišla a prišiel čas kremácie. Mike odviezol Byrona do papule jedného z monštruóznych kremačných zariadení a šikovne pokrútil gombíkmi na prednom paneli, čím na mňa urobil dojem. O dve hodiny sa kovové dvierka opäť vysunuli nahor a odhalili žeravé uhlíky, čo ostali z Byronových kostí. Mike mi doniesol akúsi kovovú tyč s plochou hrabľovou násadou na konci. Začal mi ukazovať, ako treba kosti z pece vyhrabať dlhými ťahmi. Byronove pozostatky už padali do pristavenej nádoby, keď zazvonil telefón. Zvuk sa hlasno rozoznel z reproduktorov na strope, v hukote pecí by inak telefón nebolo počuť.

Mike mi hodil svoje ochranné okuliare a povedal: „Vyhrab ho. Musím to vybaviť.“

Tak som sa teda sama pustila do vyhrabávania Byronovho tela z kremačnej pece a pri tom som si všimla, že jeho lebka ostala nepoškodená. Obzrela som sa, či ma niekto živý alebo mŕtvy nesleduje, a opatrne som si ju začala prisúvať. Keď som ju dostala k dvierkam, natiahla som sa a vybrala

ju. Lebka bola ešte teplá a ja som aj cez pracovné rukavice priemyselnej kvality cítila jej hladký, zaprášený povrch.

Byron na mňa hľadel mŕtvymi očnými jamkami a ja som sa snažila rozpamätať, ako jeho tvár vyzerala predtým, ako pred dvoma hodinami vkĺzol do plameňov. Stala som sa predsa jeho holičkou a on mojím zákazníkom, mala som si jeho tvár pamätať. Lenže tá tvár, ten človek – zmizli. Ako povedal Tennyson, matka príroda nemá zľutovanie, všetko krásne, čo kedy stvorila, nakoniec zničí.

Z kostí sa pri kremácii vylúčia všetky organické prvky, a preto ostanú veľmi krehké. Keď som chcela lebku otočiť nabok, aby som si ju mohla lepšie prezrieť, rozpadla sa mi v ruke a pomedzi prsty sa mi prepadla do nádoby na kosti. Muž, ktorý bol kedysi Byronom, otcom, manželom a účtovníkom, už existoval len v minulom čase.

Keď som sa v ten večer vrátila domov, našla som svoju spolubývajúcu Zoe plakať na gauči. Na nedávnej ceste do Guatemaly sa nešťastne zalúbila do ženatého muža a on jej zlomil srdce (bola to facka pre jej ego aj lesbickú orientáciu).

„Aký bol prvý deň?“ opýtala sa ma cez slzy.

Porozprávala som jej, ako ma Mike mlčky súdil, aj to, ako som sa učila holiť mŕtvolu, ale rozhodla som sa, že o Byronovej lebke jej radšej nepoviem. Bolo to moje tajomstvo – aj to, že som pri tom pocítila podivnú, perverznú moc nekonečnej vesmírnej drvičky lebiek.

Keď som zaspávala v reve *ranchery* z Esta Noche, premýšľala som o lebke uväznenej v mojej vlastnej hlave. Ako jedného pekného dňa všetko, čo kedysi tvorilo Caitlin, jej oči, pery, vlasy a mäso, prestane existovať a ostane len tá lebka. Aj ona sa možno rozpadne na kusy v rukavici nejakej dvadsaťročnej nešťastnice.